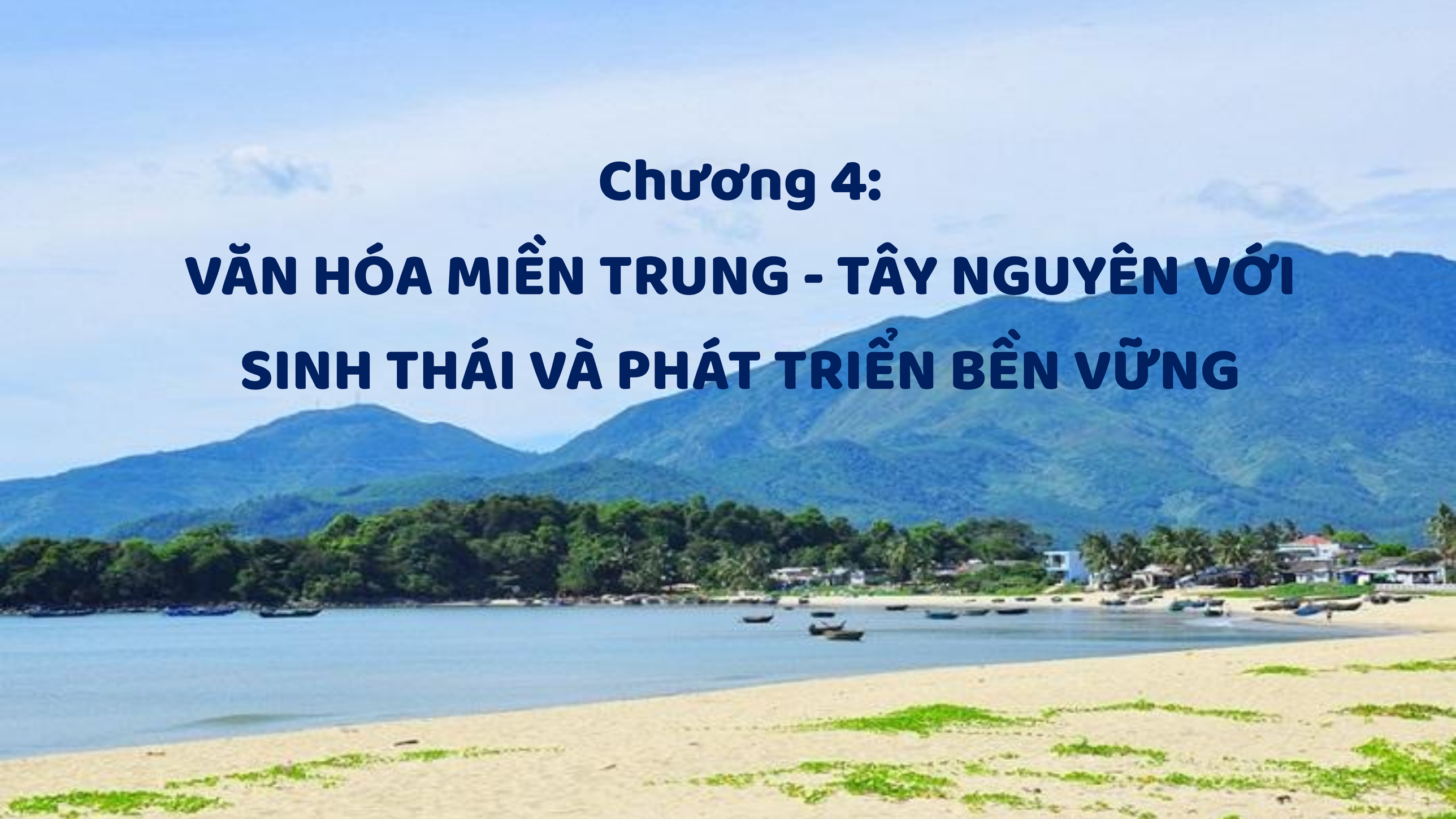

Chương 4:

VĂN HÓA MIỀN TRUNG - TÂY NGUYÊN VỚI SINH THÁI VÀ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG

4.2. Văn hóa miền Trung - Tây Nguyên với phát triển kinh tế, du lịch

1. KHAI THÁC VĂN HÓA TRONG XÂY DỰNG CÁC MÔ HÌNH KINH TẾ ĐỊA PHƯƠNG

Văn hóa là nguồn lực phát triển kinh tế

- 🌿 Gìn giữ bản sắc địa phương
- 🏷️ Gia tăng giá trị sản phẩm
- 🧳 Phát triển du lịch
- 👨‍👩‍👧 Tạo sinh kế cho cộng đồng
- ♻️ Hướng tới phát triển bền vững

🎋 VĂN HÓA
↓
📦 SẢN PHẨM ĐỊA PHƯƠNG
↓
🌍 THƯƠNG HIỆU & DU LỊCH
↓
📈 PHÁT TRIỂN KINH TẾ

Khai thác giá trị văn hóa không chỉ góp phần bảo tồn bản sắc dân tộc mà còn tạo động lực phát triển kinh tế địa phương theo hướng bền vững.

4.2. Văn hóa miền Trung - Tây Nguyên với phát triển kinh tế, du lịch

1. KHAI THÁC VĂN HÓA TRONG XÂY DỰNG CÁC MÔ HÌNH KINH TẾ ĐỊA PHƯƠNG

Tri thức bản địa trong phát triển nông nghiệp bền vững

🧠 **Tri thức bản địa**

- 🌾 Canh tác nương rẫy phù hợp địa hình đồi núi
- 🌱 Lựa chọn và bảo tồn giống cây bản địa
- 🌦️ Canh tác theo mùa, thích ứng với điều kiện tự nhiên

🌿 **Phát triển hiện nay**

- Nông nghiệp hữu cơ
- Nông nghiệp sinh thái
- Xây dựng thương hiệu nông sản địa phương

🌟 **Kết quả**

- Gia tăng giá trị sản phẩm
- Bảo tồn giống bản địa
- Phát triển sinh kế bền vững

Thu hoạch lúa hữu cơ ở thôn 2 (Phước Năng). Ảnh: M.Miên

Tri thức bản địa phản ánh sự thích nghi của cộng đồng với môi trường tự nhiên. Khi kết hợp với khoa học kỹ thuật hiện đại, những kinh nghiệm truyền thống này trở thành nền tảng phát triển nông nghiệp sinh thái, tạo giá trị kinh tế và bảo tồn bản sắc địa phương.

4.2. Văn hóa miền Trung - Tây Nguyên với phát triển kinh tế, du lịch

1. KHAI THÁC VĂN HÓA TRONG XÂY DỰNG CÁC MÔ HÌNH KINH TẾ ĐỊA PHƯƠNG

Tri thức bản địa và mô hình kinh tế lâm nghiệp bền vững

Tán Lá: Lâm Sản Ngoài Gỗ

Phát triển kinh tế sinh thái từ mật ong, mây, song, và thảo dược.

Thân Cây: Chính Sách

Giao rừng, khoán rừng cho cộng đồng quản lý.

Bộ Rễ: Luật Tục Cộng Đồng

Các dân tộc Cor, Hrê, Ba Na, Ê Đê có luật tục bảo vệ rừng thiêng nghiêm ngặt (không chặt phá, không săn bắt).

Mô hình nổi bật:
Du lịch trải nghiệm Sống cùng rừng tại Kon Tum.

4.2. Văn hóa miền Trung - Tây Nguyên với phát triển kinh tế, du lịch

1. KHAI THÁC VĂN HÓA TRONG XÂY DỰNG CÁC MÔ HÌNH KINH TẾ ĐỊA PHƯƠNG

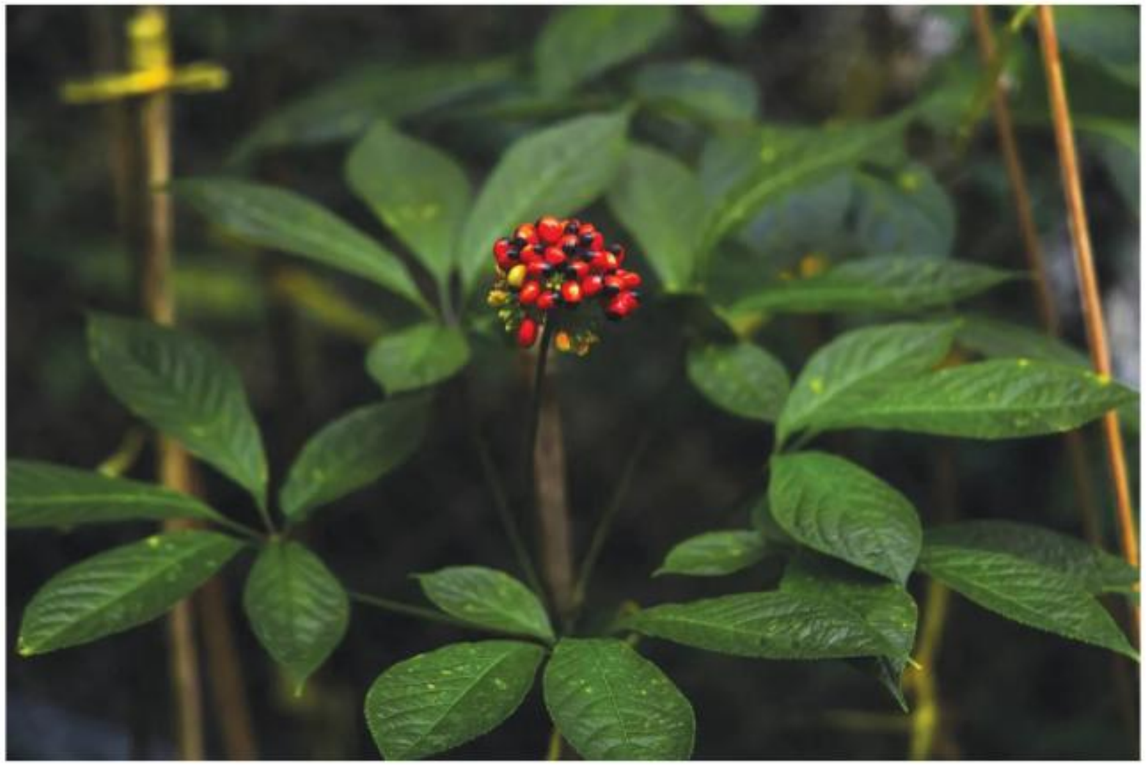

VĂN HÓA VỚI PHÁT TRIỂN DƯỢC LIỆU

- Sâm Ngọc Linh - Kết tinh tri thức bản địa và giá trị kinh tế

Dược liệu bản địa không chỉ là tài nguyên tự nhiên mà còn là kết tinh của tri thức văn hóa, tạo nên sinh kế và thương hiệu cho cộng đồng địa phương.

Vùng trồng Sâm Ngọc Linh được cấp mã số quản lý (04-25/A-QNI), nơi mỗi cây sâm được canh tác bền vững dưới tán rừng đại ngàn - nền tảng cho mọi sản phẩm chất lượng

4.2. Văn hóa miền Trung - Tây Nguyên với phát triển kinh tế, du lịch

1. KHAI THÁC VĂN HÓA TRONG XÂY DỰNG CÁC MÔ HÌNH KINH TẾ ĐỊA PHƯƠNG

Nam Trà My (Quảng Nam) - Lễ hội Sâm (2023): Tiêu thụ ~65kg sâm củ, thu về gần 9,5 tỷ VNĐ chỉ trong 3 ngày với 20.000 lượt khách.

Trà Bồng (Quảng Ngãi) - Quế: Cây quế đặc sản đã được cấp chỉ dẫn địa lý quốc gia.

Sản phẩm phụ trợ: Ba kích tím, đinh lăng, trà dược liệu xuất khẩu gắn kết mô hình du lịch chăm sóc sức khỏe.

TIỀM NĂNG TỰ NHIÊN VÀ
DI SẢN VĂN HÓA PHONG PHÚ
Bức tranh du lịch đa sắc của Miền Trung và Tây Nguyên.

2. KHAI THÁC VĂN HÓA VÙNG TRONG PHÁT TRIỂN DU LỊCH

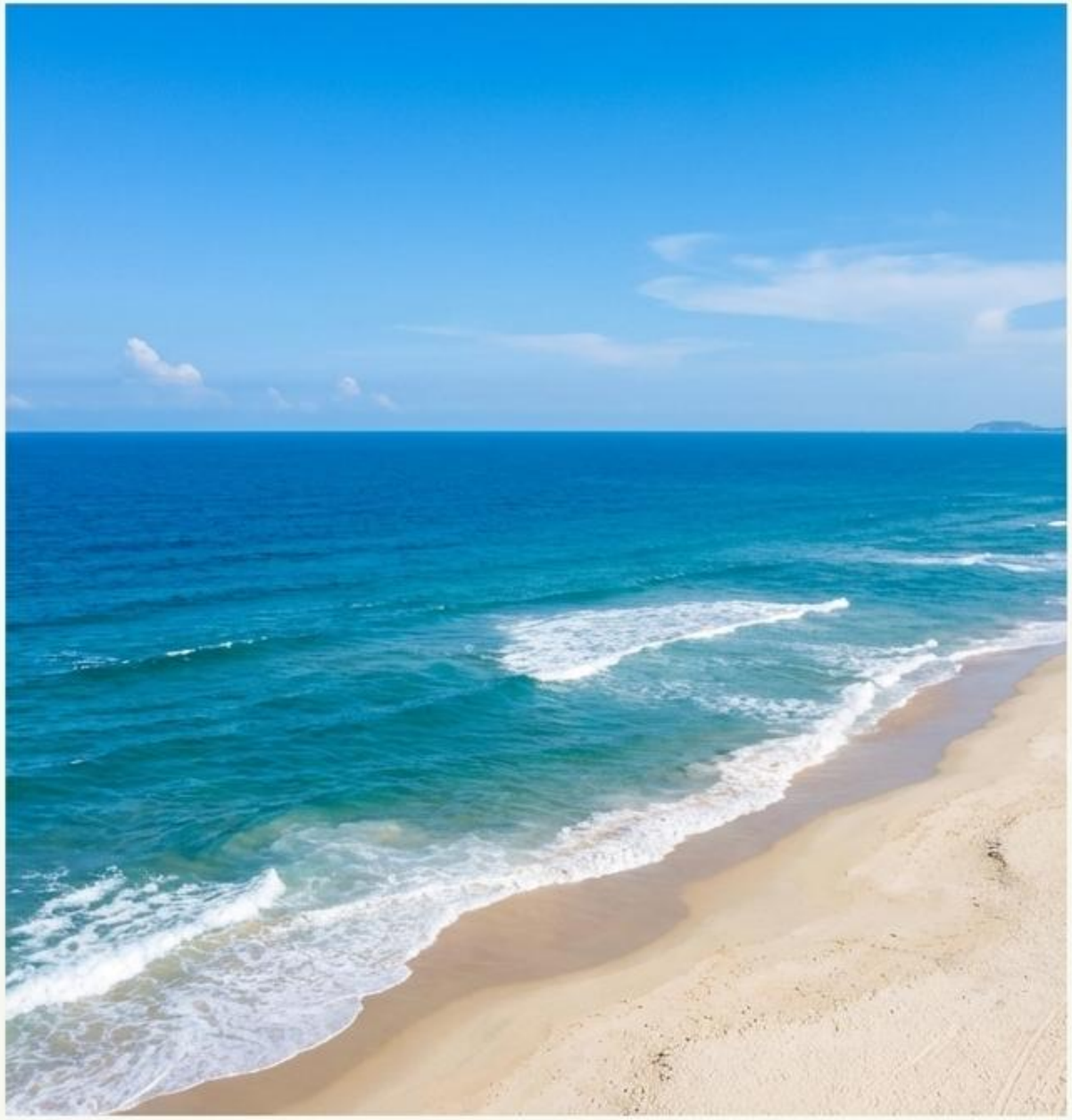
HƠN 1.400KM ĐƯỜNG BỜ BIỂN

Nền tảng của du lịch biển đảo và nghỉ dưỡng đẳng cấp.

Bãi biển lọt top thế giới:
Mỹ Khê, Non Nước, Cửa Đại, An Bàng, Lăng Cô, Nha Trang.

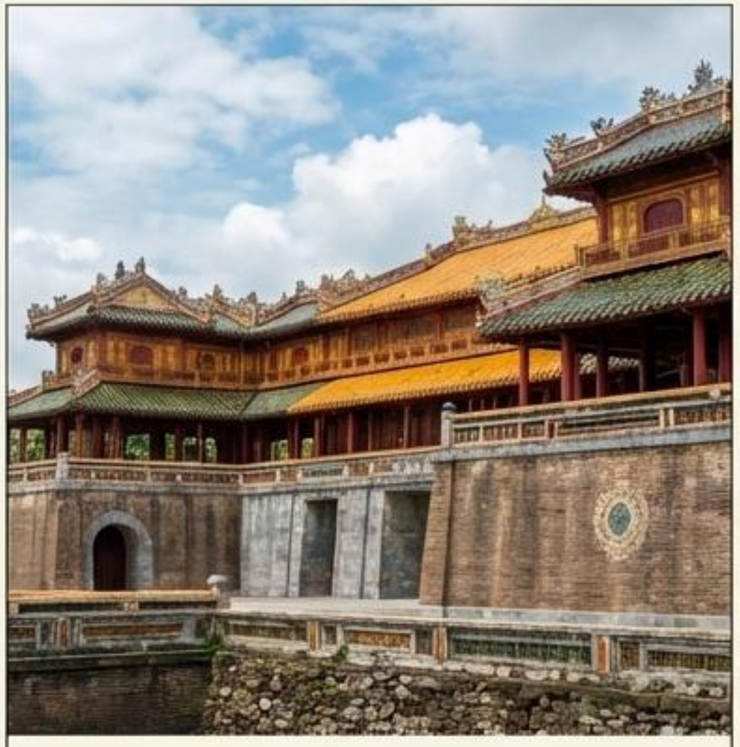
Bảo tồn sinh thái biển:
Đảo Lý Sơn, Cù Lao Chàm.

Insight: Lợi thế tuyệt đối để phát triển chuỗi giá trị từ lặn ngắm san hô, thể thao dưới nước đến chuỗi resort nghỉ dưỡng - MICE cao cấp.

CÁI NÔI CỦA DI SẢN THẾ GIỚI

Chiều sâu của lịch sử vương triều và văn minh rực rỡ.

Cố đô Huế: Di sản kiến trúc cung đình và Nhã nhạc.

Phố cổ Hội An: Thương cảng cổ kính, giao thoa văn hóa quốc tế.

Thánh địa Mỹ Sơn: Dấu ấn rực rỡ của nền văn minh Chăm Pa.

Nguồn tài nguyên vô giá phục vụ phân khúc du lịch văn hóa - lịch sử, thu hút du khách quốc tế tìm kiếm giá trị nguyên bản.

NotebookLM

2. KHAI THÁC VĂN HÓA VÙNG TRONG PHÁT TRIỂN DU LỊCH

CAO NGUYÊN BAZAN VÀ ĐẠI NGÀN HÙNG VĨ

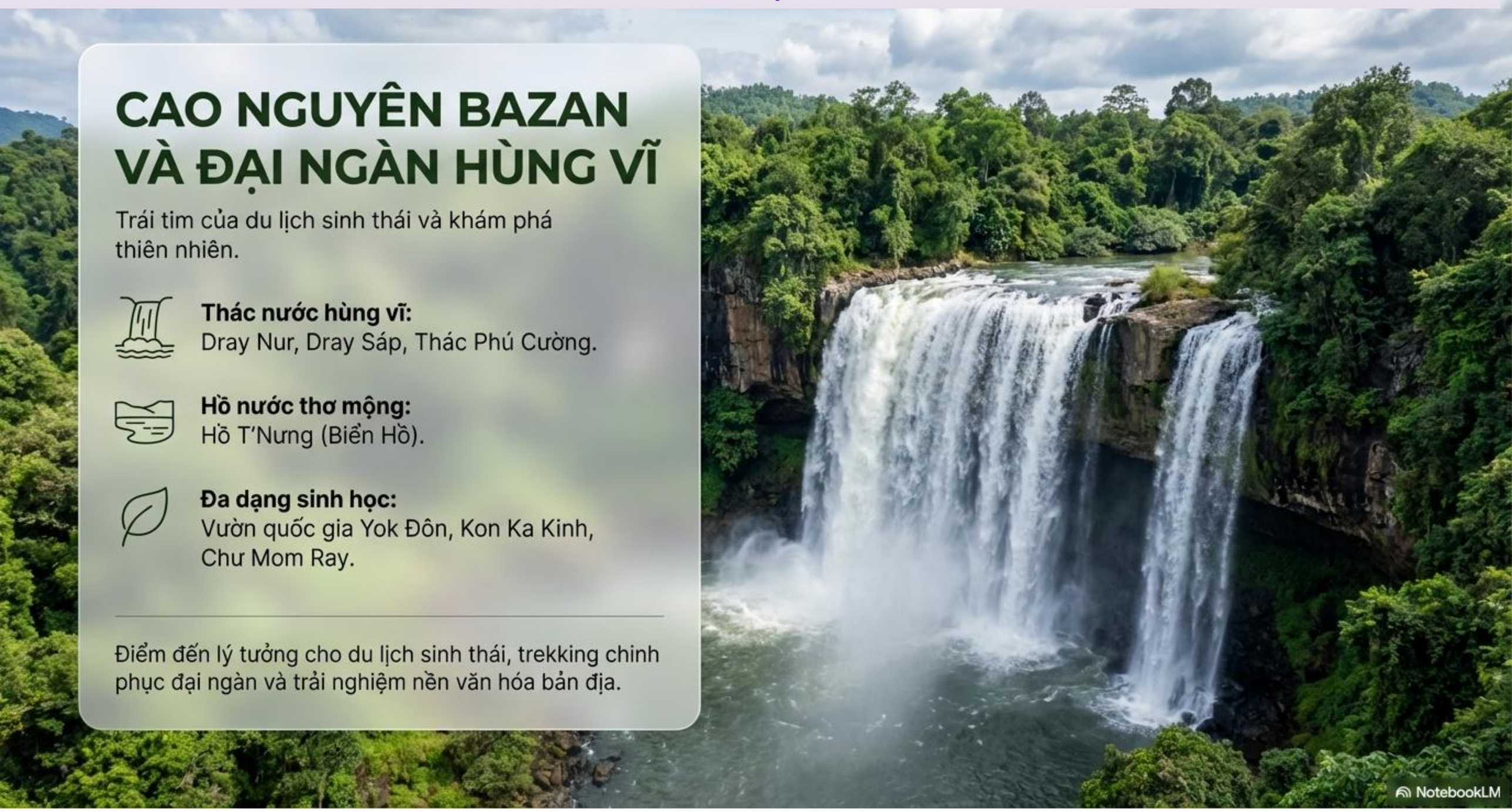
Trái tim của du lịch sinh thái và khám phá thiên nhiên.

Thác nước hùng vĩ:
Dray Nur, Dray Sáp, Thác Phú Cường.

Hồ nước thơ mộng:
Hồ T'Nưng (Biển Hồ).

Đa dạng sinh học:
Vườn quốc gia Yok Đôn, Kon Ka Kinh, Chư Mom Ray.

Điểm đến lý tưởng cho du lịch sinh thái, trekking chinh phục đại ngàn và trải nghiệm nền văn hóa bản địa.

NotebookLM

2. KHAI THÁC VĂN HÓA VÙNG TRONG PHÁT TRIỂN DU LỊCH

KHÔNG GIAN VĂN HÓA SỐNG ĐỘNG

Di sản phi vật thể và nhịp đập của đại ngàn.

Di sản nhân loại: Không gian văn hóa cồng chiêng Tây Nguyên (UNESCO).

Kiến trúc bản địa: Không gian nhà rông, nhà dài truyền thống.

Lễ hội dân gian: Lễ hội đâm trâu, mừng lúa mới, Lễ hội cà phê Buôn Ma Thuột.

Tài nguyên dồi dào để phát triển du lịch cộng đồng, mang lại sinh kế và bảo tồn kho tàng sử thi bản địa.

Thực trạng và Giải pháp Phát triển Du lịch Di sản Miền Trung - Tây Nguyên

Tầm nhìn chiến lược cho một hệ sinh thái du lịch liên kết và bền vững.

NotebookLM

Khung Phân Tích Chiến Lược

Bức Tranh Kép & Sự Bứt Phá

Tiềm năng tự nhiên - văn hóa và dấu ấn phục hồi ấn tượng năm 2023 với 35 triệu lượt khách.

Nghịch Lý Phát Triển

Lỗ hổng trong liên kết vùng, rủi ro phai nhạt bản sắc và áp lực nặng nề lên hệ sinh thái.

Động Lực Mới

Hệ sinh thái giải pháp đồng bộ: Liên kết vùng, bảo vệ tôn nghiêm di sản và quản trị du lịch xanh.

Hệ Sinh Thái 6 Dòng Sản Phẩm Đặc Trưng

Biển Đảo: Trải nghiệm biển đẳng cấp quốc tế & bảo tồn sinh thái biển.

Văn Hóa – Lịch Sử: Hành trình khám phá "cái nôi di sản" vật thể & phi vật thể.

Sinh Thái – Cộng Đồng: Gắn kết sinh kế bản địa, hòa mình vào không gian làng bản.

Lễ Hội & Sự Kiện: Điểm nhấn quảng bá, thu hút hàng trăm nghìn lượt khách.

Nông Nghiệp – Dược Liệu: Trải nghiệm nông nghiệp độc đáo, gia tăng giá trị "quốc bảo".

Nghỉ Dưỡng & MICE: Hạ tầng cao cấp đáp ứng phân khúc khách chi tiêu cao.

Nghịch Lý Phát Triển: Xung Đột Giữa Lượng Và Chất

Tăng Trưởng Nóng & Phát Triển Rời Rạc
(Khối lượng khách lớn, cạnh tranh cục bộ, xây dựng ồ ạt).

Bền Vững & Chiều Sâu Di Sản
(Quyhoạch vùng, bảo vệ môi trường, tôn nghiêm văn hóa).

Mặc dù tài nguyên vô cùng phong phú, sự thiếu liên kết vùng và vắng bóng chiến lược bền vững đang trực tiếp bào mòn các giá trị cốt lõi của Di sản Miền Trung – Tây Nguyên.

NotebookLM

Thách Thức 1: Điểm Mù Trong Liên Kết Vùng

Rời rạc & Xung đột lợi ích

Các địa phương phát triển riêng lẻ, thiếu cơ chế điều phối chung dẫn đến cạnh tranh không lành mạnh và lãng phí tài nguyên.

Khủng hoảng "Bản sao" (Trùng lặp sản phẩm)

Các sản phẩm du lịch na ná nhau (phố đi bộ, chợ đêm, mô hình ngủ nhà sàn, ăn đặc sản) khiến trải nghiệm thiếu sự khác biệt vùng miền.

Đứt gãy chuỗi giá trị

Ngay cả các cực tăng trưởng như Đà Nẵng vẫn chưa gắn kết chặt chẽ sự phát triển du lịch với việc giải giải quyết các vấn đề xã hội và môi trường liên vùng. Các tour tuyến bị đứt đoạn.

Thách Thức 2: Nguy Cơ Phai Nhạt Bản Sắc Văn Hóa

Làng nghề thoi thóp

Sản phẩm điêu khắc đá Non Nước, thổ cẩm Đắk Nông hay gốm Thanh Hà khó tiêu thụ do thiếu đổi mới, thiếu kết nối tour và không chia sẻ lợi ích rõ ràng.

Sân khấu hóa & Mất không gian thiêng

Kiến trúc Nhà dài, Nhà rông bị thay thế. Các lễ hội thiêng (cúng thần rừng, thần nước) vắng bóng, nhường chỗ cho các màn "trình diễn" mất đi linh hồn và tính cộng đồng. Nguy cơ mai một tiếng mẹ đẻ ở thế hệ trẻ Tây Nguyên.

Thách Thức 3: Áp Lực Bức Tử Hệ Sinh Thái

Phá vỡ cảnh quan ven biển

Xây dựng ồ ạt hạ tầng resort, khách sạn tại Quảng Nam, Bình Định, Phú Yên làm biến đổi cảnh quan tự nhiên và gây xói mòn bờ biển.

Suy thoái rừng & Đa dạng sinh học

Khai thác du lịch thiếu kiểm soát gây suy thoái hệ sinh thái vườn quốc gia, thác nước. Điển hình: Môi trường sống của voi tại Buôn Đôn (Đắk Lắk) bị ảnh hưởng nghiêm trọng.

Bỏ qua ranh giới an toàn

Tăng trưởng "nóng" về số lượng khách nhưng thiếu các đánh giá tác động môi trường (EIA) sát sao, dẫn đến tình trạng ô nhiễm cục bộ và rác thải quá tải.

Giải Pháp 1: Kiến Tạo Mạng Lưới Liên Kết Vùng

Thể Chế & Quản Trị

Thành lập các "Hội đồng văn hóa – du lịch vùng" để điều phối chiến lược, dẹp bỏ xung đột lợi ích và chia sẻ nguồn lực.

Tuyến Giao Thông Di Sản

Thiết lập mạng lưới du lịch liên tỉnh thông suốt. Định hình rõ nét tuyến **"Con đường di sản miền Trung - Tây Nguyên".**

Hệ Sinh Thái Công - Tư - Cộng Đồng

Xây dựng cơ chế **chia sẻ lợi ích minh bạch** giữa **Chính quyền, Doanh nghiệp đầu tư** và **Người dân bản địa** để phát triển bền vững.

Giải Pháp 2: Nâng Tầm Trải Nghiệm Văn Hóa Bản Địa

1 Chuyển đổi Làng nghề thành Không gian Trải nghiệm

Chấm dứt mô hình "trưng bày tĩnh". Hỗ trợ các làng nghề (dệt, gốm, mộc) xây dựng tour tương tác (VD: thử làm nghệ nhân). Gắn sản phẩm OCOP với câu chuyện văn hóa.

2 Đa Dạng Hóa & Cá Nhân Hóa Sản Phẩm

Thay vì các show diễn đại trà, tổ chức tour trải nghiệm chiều sâu: học múa dân tộc, chơi nhạc cụ truyền thống, tham gia nghi lễ bản địa chân thực.

3 Số Hóa Di Sản (Heritage Tech)

Ứng dụng công nghệ VR/AR để số hóa và tái tạo trải nghiệm không gian kiến trúc, sử thi và lễ hội, bảo tồn dữ liệu cho thế hệ tương lai.

Giải Pháp 3: Bảo Vệ Tôn Nghiêm Di Sản

Thiết lập “Lằn ranh đỏ” trong khai khai thác

Ban hành quy định khắt khe: Giới hạn số lượng khách (carrying capacity), quy định thời gian tổ chức lễ hội và tuyệt đối bảo vệ các "không gian thiêng" khỏi thương mại hóa.

Trao quyền cho “Người giữ lửa”

Hỗ trợ tài chính và tạo không gian cho các nghệ nhân, già làng tiếp tục nghiên cứu, lưu trữ và truyền dạy tri thức, luật tục, nghề thủ công bản địa.

Phục hưng ngôn ngữ & kiến trúc gốc

Khuyến khích sử dụng và bảo tồn tiếng mẹ đẻ trong cộng đồng dân tộc thiểu số. Bảo vệ nghiêm ngặt kiến trúc Nhà dài, Nhà rông truyền thống trước làn sóng bê tông hóa.

Giải Pháp 4: Quản Trị Môi Trường & Du Lịch Xanh

Khuyến khích các cơ sở lưu trú và tour tuyến sử dụng năng lượng tái tạo, thực thi chiến lược giảm thiểu chiến lược giảm thiểu rác thải nhựa và đầu tư ngược lại vào quỹ bảo vệ đa dạng sinh học.

Bắt buộc áp dụng công cụ Đánh giá Tác động Môi trường (EIA) nghiêm ngặt và đo lường sức chứa sinh thái trước khi cấp phép mở rộng bất kỳ điểm đến nào.

Nhân rộng các mô hình du lịch sinh thái – cộng đồng (như bảo tồn voi, trekking rừng) nơi sinh kế của người dân gắn liền trực tiếp với việc bảo vệ rừng và nguồn nước.

Tầm Nhìn Định Hướng: Bức Tranh Di Sản Tương Lai

KHAI THÁC BÀI BẢN — KẾT NỐI ĐỒNG BỘ — BẢO TỒN SÂU SẮC

Biến Miền Trung và Tây Nguyên không chỉ thành điểm đến hút khách nhất, mà trở thành chuẩn mực quốc tế về một hệ sinh thái du lịch di sản kiên cường, bền vững và đầy tự hào.